

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.

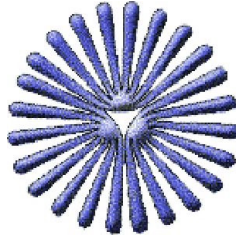
چکیده :

بر اساس اصل برائت هر متهمی که در مظان اتهام قرار گرفته و جامعه در جهت حفظ نظم عمومی و جبران زیان بزه دیده در تعقیب وی و به دنبال کشف حقیقت است ، به عنوان یک شهروند حق دارد در یک فرآیند دادرسی کیفری از یک سو بتواند از اتهام وارده دفاع نماید و جامعه ابزار و زمینه های لازم در این خصوص را چه از لحاظ قانونی و چه اجرایی در اختیار وی بگذارد. از سوی دیگر متهم حق دارد از امنیت و آزادی جسمانی لازم هم در جهت ارائه دفاعی مناسب تر و هم از این جهت که هنوز بیگناه محسوب می شود بر خوردار باشد. این موضوع که در حقوق ماتقابل نظم عمومی با فرض برائت تا چه میزان توانسته این حقوق را تحت تأثیر قرار دهد موضوعی است که در این پایان نامه بررسی می شود.

به علاوه با توجه به وضعیت خاص متهم به شکل مداوم رعایت این حقوق به دست اندرکاران عدالت کیفری یادآوری می شود. در حقوق ایران آخرین مقررہ ای که در این خصوص وضع شده است قانون احترام به آزادی های مشروع و حفظ حقوق شهروندی می باشد هم چنین لایحه آیین دادرسی کیفری نیز به مجلس شورای اسلامی تقدیم شده است که در این خصوص مقررات جدیدی بیان داشته است .

تعمق در این لایحه و این قانون با توجه به این حقوق در کنار یکدیگر حائز اهمیت می باشد.

کلید واژه ها : حقوق شهروندی ، حقوق متهم ، حق دفاع، فرض برائت ، لایحه آیین دادرسی کیفری

دانشگاه پیام نور

دانشگاه پیام نور استان البرز

پایان نامه جهت اخذ مدرک کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم شناسی

عنوان :

بررسی حقوق شهروندی در نظام کیفری ایران در مرحله دادسرا با

نگرشی به لایحه آیین دادرسی کیفری

استاد راهنما :

دکتر رجب گلدوست جویباری

استاد مشاور :

دکتر نریمان فاخری

دانشجو :

ابولفضل توکلی شاهجهان آبادی

بهمن ۱۳۸۹

با تشکر و سپاس فراوان از :

جناب آقای دکتر گلدوست جویباری و دکتر فاخری که در فراگیری علم و دانش
اینجانب و هم چنین نگارش این پایان نامه زحمات فراوانی کشیده اند.

تقدیم به

پدر و مادر گرامی

و همسر و فرزند عزیزم ...

فهرست علائم اختصاری

قانون اساسی	ق.ا
قانون مجازات اسلامی	ق.م.ا
صفحه	ص
صفحات	صص
رجوع کنید به	ر.ک.به
جلد	ج
هجری شمسی	ه.ش
هجری قمری	ه.ق
میلادی	م

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه.....	۱
۱- ضرورت ، اهداف و انگیزه انتخاب موضوع.....	۳
۲- سوالهای تحقیق.....	۳
۳- فرضیات تحقیق.....	۴
۴- قلمرو تحقیق.....	۴
۵- پیشینه تحقیق.....	۴
۶- روش تحقیق.....	۵
۷- نوآوری های تحقیق.....	۵
۸- ساختار تحقیق.....	۵
فصل اول : تبیین مفاهیم و پیشینه.....	۷
مبحث اول : تبیین مفاهیم	۱۰
گفتار اول : تعریف واژگان اصلی.....	۱۰
الف) تعریف حق	۱۱
۱- تعریف لغوی.....	۱۱
۲- تعریف اصطلاحی.....	۱۲
ب) تعریف متهم و تفاوت با مظنون.....	۱۴

- ۱- تعریف لغوی ۱۴
- ۲- تعریف اصطلاحی ۱۵
- ج) تعریف حقوق شهروندی ۱۷
- ۱- تعریف شهروندی ۱۸
- ۱-۱- مفهوم لغوی ۱۸
- ۱-۲- مفهوم اصطلاحی ۱۹
- ۲- تعریف شهروندی ۲۱
- ۳- تعریف حقوق شهروندی ۲۳
- ۴- رابطه حقوق شهروندی با حقوق بشر ۲۵
- ۴-۱- تباین حقوق شهروندی با حقوق بشر ۲۵
- ۴-۲- عمومیت حقوق بشر نسبت به حقوق شهروندی ۲۵
- ۴-۳- تساوی حقوق بشر با حقوق شهروندی ۲۶
- ۴-۴- عمومیت حقوق شهروندی نسبت به حقوق بشر ۲۶
- ۵- رابطه حقوق شهروندی با حقوق اساسی ۲۶
- ۶- مفهوم حقوق شهروندی در قانون حفظ حقوق شهروندی ۲۷
- گفتار دوم : واژگان مرتبط ۲۹
- الف) تحقیقات مقدماتی ۳۰
- ب) تعریف فرآیند دادرسی ۳۱
- مبحث دوم : پیشینه حقوق متهم و حقوق شهروندی ۳۵

- گفتار اول : پیشینه حقوق متهم در حقوق موضوعه و آموزه های دینی..... ۳۵
- الف (پیشینه حقوق متهم در آموزه های دینی..... ۳۶
- ۱- حقوق متهم در آیین یهود و مسیحیت..... ۳۶
- ۲- حقوق متهم در اسلام..... ۳۷
- ۱-۲- دادرسی و حقوق متهم در دوران جاهلیت..... ۳۷
- ۲-۲- حقوق متهم در نظام دادرسی اسلامی..... ۴۰
- ۱-۲-۲- حق دسترسی به محکمه و مرجع قضایی واقامه دعوی در مرجع صالح..... ۴۱
- ۲-۲-۲- حق انتخاب وکیل مدافع..... ۴۲
- ۳-۲-۲- حق تفهیم اتهام..... ۴۳
- ۴-۲-۲- حق دفاع..... ۴۴
- ۵-۲-۲- علنی بودن محاکمه..... ۴۴
- ۶-۲-۲- حق داشتن حریم خصوصی..... ۴۵
- ۷-۲-۲- موقعیت بازداشت موقت در نظام دادرسی اسلامی..... ۴۶
- ۸-۲-۲- حق داشتن مترجم..... ۴۷
- ۹-۲-۲- منع اکراه و شکنجه در حقوق اسلام..... ۴۷
- ب (پیشینه حقوق متهم در حقوق موضوعه..... ۴۸
- ۱- حقوق متهم در اروپا..... ۴۹
- ۲- حقوق متهم در ایران..... ۵۰
- ۱-۲- حقوق متهم در ایران باستان..... ۵۰

۵۱.....	۱-۱-۲- دوره هخامنشیان و اشکانیان.....
۵۲.....	۲-۱-۲- دوره ساسانی .....
۵۵.....	۲-۲- حقوق متهم در دوران معاصر .....
۵۵.....	۲-۲-۱- دوره مشروطیت.....
۵۷.....	۲-۲-۲- دوره جمهوری اسلامی ایران .....
۵۸.....	گفتار دوم : پیشینه حقوق شهروندی در حقوق موضوعه و آموزه های دینی .....
۵۹.....	الف (حقوق شهروندی در آموزه های دینی .....
۵۹.....	۱- حقوق شهروندی در آیین یهود و مسیحیت.....
۶۰.....	۲- حقوق شهروندی در اسلام .....
۶۳.....	ب (پیشینه حقوق شهروندی در حقوق موضوعه .....
۶۳.....	۱- حقوق شهروندی و تحولات آن در اروپا.....
۶۶.....	۲- حقوق شهروندی در ایران .....
۶۶.....	۲-۱- حقوق شهروندی در ایران باستان.....
۶۸.....	۲-۲- حقوق شهروندی در دوران معاصر .....
۶۸.....	۲-۲-۱- قبل از انقلاب اسلامی.....
۶۹.....	۲-۲-۲- بعد از انقلاب اسلامی .....
۷۲.....	فصل دوم : حقوق دفاعی متهم در فرآیند دادرسی.....
۷۵.....	مبحث اول : قواعد ناشی از حق دفاع متهم .....
۷۶.....	گفتار اول : تکلیف مقام تعقیب (دادرسی) به ارائه دلیل .....

- گفتار دوم : تساوی طرفین دعوا در فرآیند دادرسی ۷۸
- گفتار سوم : حق اطلاع دقیق و کامل از اتهام ۸۲
- گفتار چهارم : حق برگزاری محاکمه در یک دادگاه بی طرف ۸۵
- الف (ابعاد دادرسی بی طرفانه..... ۸۷
- ب (تضمینات دادرسی بی طرفانه حقوق ایران..... ۸۹
- ۱- مشروعیت قوانین..... ۸۹
- ۲- مقررات بین المللی..... ۹۰
- ۳- استقلال قضایی..... ۹۰
- ۴- مصونیت دادرسان..... ۹۱
- ۵- دو درجه ای بودن رسیدگی..... ۹۱
- ۶- سلب صلاحیت در موارد خاص..... ۹۲
- گفتار پنجم : علنی بودن و شاخصه های آن در یک فرآیند دادرسی ۹۲
- گفتار ششم : حق تسریع در رسیدگی ۹۳
- الف (عوامل دخیل در مدت دادرسی ۹۵
- ب (راهکار های موثر برای تسریع در روند دادرسی..... ۹۶
- ۱- شیوه رسیدگی سریع ۹۶
- ۲- شیوه رسیدگی اختصاری ۹۷
- ۳- اصل مصلحت تعقیب..... ۹۸
- ۴- احاله..... ۹۹

- ۵- تعیین مدت یا ایجاد محدودیت معقول برای رسیدگی به دعاوی ۹۹
- مبحث دوم: ابزارهای متهم در دفاع از اتهام انتسابی..... ۱۰۱
- گفتار اول: حق استفاده از وکیل (معاضدت حقوقی)..... ۱۰۲
- الف (حق استفاده از وکیل در مراحل مختلف دادرسی..... ۱۰۳
- ۱- حضور وکیل در مرحله تحقیقات پلیسی..... ۱۰۴
- ۲- حضور وکیل در مرحله تحقیقات مقدماتی نزد بازپرس..... ۱۰۶
- ۳- وکیل مدافع در مرحله دادگاه..... ۱۰۸
- ب (ضرورت اعلام حق داشتن وکیل ۱۱۰
- ج (وکیل تسخیری ۱۱۲
- گفتار دوم: حق داشتن مترجم..... ۱۱۵
- گفتار سوم: حق سکوت متهم..... ۱۱۹
- گفتار چهارم: تفسیر شک به نفع متهم..... ۱۲۱
- فصل سوم: حقوق مربوط به آزادی و امنیت شخصی ۱۲۵**
- مبحث اول: حق بر امنیت ۱۲۸
- گفتار اول: حفظ امنیت جسمانی و روانی ۱۲۹
- الف (منع رفتار غیر انسانی (شکنجه)..... ۱۲۹
- ۱- انواع شکنجه و ضمانت اجراهای قانونی در مقابله با آن..... ۱۳۳
- ۱-۱- شکنجه جسمی ۱۳۴
- ۱-۲- شکنجه روحی ۱۳۵

- ۲- علل توسل به شکنجه ۱۳۷
- ۲-۱- تنبیه و مجازات متهم ۱۳۷
- ۲-۲- نقص نظام های دادرسی ۱۳۹
- ۲-۳- تحصیل دلیل خصوصاً اخذ اقرار ۱۴۱
- ۲-۴- عوامل اجتماعی و روانی ۱۴۲
- ب (تدابیر حمایتی ۱۴۶
- ۱- حق متهم بازداشت شده به اطلاع یافتن خانواده از وضعیت وی و ملاقات با خانواده و وکیل ۱۴۶
- ۲- حق معاینه پزشکی ۱۴۹
- ۳- حفظ جان متهم ۱۵۰
- گفتار دوم : حفظ حرمت و حیثیت اجتماعی ۱۵۲
- الف (حق برخورداری از رفتار متناسب با شأن و غیر توهین آمیز ۱۵۳
- ب (حق عدم انتشار حکم قبل از قطعیت ۱۵۴
- ج (حق داشتن حریم خصوصی و حمایت از آن ۱۵۵
- ۱- حمایت از حریم خصوصی در سطح بین الملل ۱۵۷
- ۲- حق حریم خصوصی در حقوق موضوعه در یک فرآیند دادرسی کیفری ۱۵۸
- مبحث دوم : حق بر آزادی جسمی ۱۶۹
- گفتار اول : شیوه های سلب آزادی در نظام حقوق ایران ۱۷۰
- الف (توقیف متهم در مرحله تحت نظر پلیس ۱۷۱
- ب (توقیف متهم پس از حضور نزد بازپرس ۱۷۳

ج (قرار بازداشت موقت (توقیف احتیاطی).....	۱۷۵
۱- موارد امکان صدور قرار بازداشت موقت احصا شده در قانون	۱۷۷
۱-۱- موارد اختیاری بازداشت موقت	۱۷۷
۱-۲- موارد اجباری بازداشت موقت	۱۷۸
۲- نظارت و بازنگری در بازداشت موقت	۱۸۲
۳- اعتراض متهم به قرار	۱۸۵
گفتار دوم : دلایل سلب آزادی از متهم	۱۸۷
الف (وجود ظن قوی دال بر ارتکاب جرم	۱۸۷
ب (جلوگیری از فرار یا پنهان شدن متهم	۱۸۸
ج (جلوگیری از امحاء آثار جرم و تبانی	۱۸۸
د (بازداشت متهم به عنوان اقدام تأمینی	۱۸۹
گفتار سوم : انتقادات وارد بر سلب آزادی از متهم	۱۹۰
گفتار چهارم : جبران خسارت ناشی از بازداشت متهم بی گناه.....	۱۹۵
نتیجه گیری و پیشنهاد.....	۲۰۴
فهرست منابع و مأخذ.....	۲۱۳

قانون مجازات هر کشور مبین اساسی‌ترین ارزشها و هنجارهایی است که نظم جامعه بر آن استوار است، اما در جهت تحقق عدالت کیفری لازم است از قوانین شکلی یعنی مقررات آیین دادرسی کیفری نیز کمک گرفته شود.

تدوین، ارائه و رعایت دقیق این مقررات است که می‌تواند بزهکار را از بی‌گناه تفکیک نماید و ضمن جلوگیری از خودسری و استبداد مجریان عدالت کیفری از اشتباهات قضایی جلوگیری کرده و اجرای عدالت را امکان‌پذیر سازد.

در یک فرآیند دادرسی کیفری، همواره مسائلی پیش روی دستگاه عدالت کیفری در مواجهه با زیان‌دیده و متهم بوجود می‌آید که در صورت عدم برخورد صحیح با آنها، نتیجه کار را حتی اگر به عدالت باشد، تحت الشعاع خود قرار می‌دهد. در ارتباط با شخص قاضی و سایر عوامل اجرایی دخیل در پرونده چه از لحاظ سطح مطالعه و آشنایی با مباحث روز حقوقی و علوم مرتبط و چه از لحاظ شخصیتی و روانشناختی، ملاک‌های زیادی لازم‌الرعایه هستند که هر کدام در سرنوشت دعوا، تسریع در رسیدگی و کشف حقیقت تأثیر دارند.

صرف نظر از ملاک‌های شخصی و شخصیتی که در زمان پذیرش و انتخاب یک فرد جهت تصدی امر قضا و یا برای استفاده در سمت پلیس قضایی و سمت‌های مشابه باید مورد توجه قرار گیرد، اصولی کلی و مهم وجود دارد که هر یک از دست‌اندرکاران نظام عدالت کیفری در برخورد با پدیده جرم در فرآیند رسیدگی باید مدنظر قرار دهند تا اجرای عدالت ملموس و عینی باشد و شائبه ناکارآمدی گریبان‌گیر دستگاه قضایی و جامعه نگردد. به علاوه اگر در رعایت حقوق طرفین دعوی کیفری رعایت تناسب صورت نگیرد و احساس ناامیدی از اجرای حق بوسیله دستگاه قضایی در میان جامعه ایجاد گردد از یک سو دادگستری خصوصی یا انتقام‌جویی و بزهکاری ثانویه - در اشکال جدید آن - بر اساس میزان قدرت و ثروت افراد گروه‌های جامعه شکل می‌گیرد و از سوی دیگر اهداف جامعه در جهت رسیدن به کمال موردنظر محقق نخواهد شد. به عنوان مثال اگر حریم خصوصی یک فرد با هدف کشف حقیقت به طور نامتعارف و غیرقانونی نقض شود و در نهایت جرمی اثبات نشود، هم بزه دیده و هم متهم از دستگاه عدالت کیفری ناراضی خواهند بود.

در حقوق ما در حال حاضر این اهداف بوسیله دو مقرر قانونی عمده یعنی قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور کیفری (قانون آیین دادرسی کیفری) مصوب ۱۳۷۸ و قانون تشکیل دادگاه‌های عمومی و انقلاب مصوب

۱۳۷۳ توأم با اصلاحات بعدی (معرف به قانون احیاء دادرها) پیگیری می‌شود. علاوه بر این دو قانون، مقررات پراکنده‌ای وجود دارند که نواقص و خلاءهای این قوانین را پر می‌کند.

در راستای همین اهداف در سال ۱۳۷۶ ریاست قوه قضائیه وقت، گفتمانی تحت عنوان توسعه‌ی قضایی را مدنظر خود قرار داد. ایشان در چارچوب اصل ۱۵۸ از قانون اساسی اهداف متناسب با این گفتمان را از یک سو با تنظیم و تدوین لوایح قانونی مختلف از جمله قانون پیش‌گیری از وقوع جرم، کیفرهای اجتماعی جایگزین زندان و ... و از سوی دیگر با تنظیم بخش‌نامه‌های مختلف خطاب به ضابطین قضایی و قضات پی گرفت. دل‌نگرانی از رعایت کرامت انسانی شهروندان در دادگستری و در مراحل مختلف فرآیند دادرسی کیفری باعث شد تا دو بخش‌نامه معنی‌دار در فاصله یک سال از سوی این مرجع صادر گردد.

بخش‌نامه اول در تاریخ ۸۳/۱/۲۰ خطاب به ضابطین و مقام‌های قضایی (مشهور به بخش‌نامه حقوق شهروندی) در مورد رعایت تشریفات مختلف رسیدگی و بخش‌نامه دوم در تاریخ ۸۴/۲/۱۵ (مشهور به بخش‌نامه مهرها را بشکنید)، خطاب به مقام‌های قضایی دادرسی برای تأکید بر رعایت دو قانون مورد اشاره در مورد رعایت کرامت انسانی افراد و ... صادر شد.

بخش‌نامه حقوق شهروندی با فاصله کمی از تاریخ صدور در قالب یک طرح قانونی توسط عده‌ای از نمایندگان مجلس ارائه شد و در تاریخ ۸۳/۲/۲۵ با عنوان «قانون احترام به آزادی‌های مشروع و حفظ حقوق شهروندی» مشتمل بر یک ماده واحده‌ی ۱۵ بندی به تصویب رسید. این قانون از دو جنبه واجد اهمیت است؛ یکی اینکه این قانون برای اولین بار بسیاری از مصادیق رعایت کرامت انسانی یک متهم را به عنوان یک شهروند در کنار هم جمع‌آوری و اعلام نمود و دیگر اینکه می‌توان گفت این قانون اولین قانونی است که واژه «حقوق شهروندی» را به واژگان حقوقی ایران وارد نموده و در مقررات شکلی مورد استفاده قرار داده است.

سپس لایحه آیین دادرسی کیفری که در جلسه علنی مورخ ۸۷/۱۱/۰۶ در صحن مجلس شورای اسلامی اعلام وصول گردیده است در فصل اول رعایت حقوق شهروندی از جمله دسترسی به وکیل، آگاهی از ادله و عنوان اتهام و رعایت حریم خصوصی و غیره را از سوی تمام مقامات قضایی، ضابطان دادگستری و سایر افرادی که در فرآیند دادرسی مداخله دارند را الزامی دانسته است.

۱- ضرورت، اهداف و انگیزه انتخاب موضوع :

ضرورت نگارش این پایان نامه از این جهت است که حفظ حقوق متهم در فرآیند دادرسی کیفری ضامن حراست از حقوق فردی و اجتماعی انسان است و باعث بالا رفتن سطح امنیت قضایی در جامعه می گردد لذا لازم است که جایگاه و زوایای مختلف آن مورد بررسی قرار گیرد تا افراد نتوانند به بهانه های مختلف این حقوق اساسی را زیر پای بگذارند و کرامت انسانی را تحت الشعاع قرار دهند. از طرف دیگر ملاحظه می گردد که از شروع قانون نویسی در ایران حقوق متهم در قوانین به صورت پراکنده مورد بحث و بررسی قرار گرفته و تنها در تشریح مراحل مختلف دادرسی به آن توجه شده است اما با تصویب قانون احترام به آزادیهای مشروع و حفظ حقوق شهروندی بیشتر این حقوق به صورت مدون و منظم در کنار هم بیان شده است. در حال حاضر نیز در لایحه آیین دادرسی کیفری این حقوق در بخش های مختلف یک فرآیند دادرسی لحاظ گردیده و متناسب با هر بخش و هر بحث این حقوق بیان شده اند. با این وجود در قانون حفظ حقوق شهروندی و لایحه آیین دادرسی کیفری مسائل تا حدودی به صورت کلی بیان شده است هم چنین کمبودها و اشکالاتی نیز در آن مشاهده می گردد.

در نهایت لازم است که این لایحه و موضوعات پیرامون آن در رابطه با حقوق متهم مورد بررسی و تفصیل قرار گیرد.

۲- سوالهای تحقیق :

قدر مسلم در ابتدای هر تحقیق و پژوهش سئوالات مختلفی در ذهن پژوهشگر ایجاد می شود و در تمام پژوهش در یافتن پاسخ های قانع کننده و صحیح تلاش می نماید. در ابتدای این پژوهش و با هدف رسیدن به پاسخ های دقیق سئوالات زیر مدنظر قرار می گیرد.

۱- متهم در مرحله کشف جرم و قبل از شروع به تحقیق دارای چه حقوقی می باشد؟

۲- متهم در مرحله تعقیب و تحقیق دارای چه حقوقی می باشد؟

۳- آیا رعایت حقوق متهم در قانون حفظ حقوق شهروندی دارای ضمانت اجرایی باشد یا خیر؟

۴- آیا در لایحه آیین دادرسی کیفری حقوق متهم مورد توجه قرار گرفته است؟

۳- فرضیات تحقیق :

- ۱- حق حضور فوری نزد مقام قضایی و اطلاع از دلایل توقیف و نوع اتهام از مهم ترین حقوق متهم در مرحله کشف جرم و قبل از شروع به تحقیق است.
- ۲- حق سکوت و حق داشتن وکیل و حق اعتراض به قرارهای صادره و تفهیم اتهام با ذکر ادله منع شکنجه از مهم ترین حقوق متهم در مرحله تعقیب و تحقیق است.
- ۳- علاوه بر قانون آیین دادرسی کیفری قانون احترام به آزادیهای مشروع و حفظ حقوق شهروندی هم عاری از ضمانت اجرای خاص و ویژه در زمینه حفظ حقوق متهم می باشد.
- ۴- لایحه آیین دادرسی کیفری به نحو کامل تری حقوق متهم را تضمین نموده است.

۴- قلمرو تحقیق:

در این پایان نامه بحث حقوق متهم در فرآیند دادرسی کیفری در نظام حقوقی ایران با تاکید بر قانون و لایحه آیین دادرسی کیفری مورد توجه است. علاوه بر آن از یک سو با توجه به مبانی فقهی اشاره ای به فقه اسلامی در خصوص حقوق متهم می شود و از سوی دیگر اسناد بین المللی و منطقه ای و قوانین کشورهای پیشرفته در این زمینه اساس تطبیق قرار می گیرد.

۵- پیشینه تحقیق:

در سالهای اخیر با توجه به بخشنامه رئیس محترم وقت قوه قضائیه با موضوع رعایت حقوق شهروندی و ابلاغ آن به تمام مراجع قضایی کشور و تبدیل این بخشنامه به قانون احترام به آزادیهای مشروع و حفظ حقوق شهروندی بحث حقوق شهروندی بیش از پیش مورد توجه حقوقدانان قرار گرفته است. در همین رابطه مقالات و تالیفات متنوعی با رویکردهای متفاوت به مرحله نگارش درآمده است. از جمله پایان نامه « انطباق قانون احترام به آزادیهای مشروع و حفظ حقوق شهروندی با قانون آیین دادرسی کیفری » که در دانشگاه شهید بهشتی مورد دفاع قرار گرفته است. یا در